

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Nationaal kiezersonderzoek 1972-1973

Hoetjes, B.J.S.

Citation

Hoetjes, B. J. S. (1975). Boekbespreking van: Nationaal kiezersonderzoek 1972-1973. *Acta Politica*, 10: 1975(1), 86-87. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451525>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451525>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Van Daalen heeft een prijzenswaardig uitgangspunt gekozen: het bestuur is er voor de mensen. Hij geeft openhartig verslag van de problemen, die hij tijdens zijn tijdrovend onderzoek heeft ontmoet. Hij heeft zichzelf zo weinig mogelijk ontzien en er tegen gewaakt, zijn ondervraagde ambtenaren tot object te degraderen. Dat is alles zeer te prijzen, zijn onderzoeksethiek is voorbeeldig. Van het onderzoek zelf kan dat helaas niet worden gezegd.

J. van Putten

L. P. J. de Bruyn en J. W. Foppen, **Nationaal kiezersonderzoek 1972-1973**. Nijmegen (Instituut voor Politicologie), 1974, ixii + 762 blz., z.p. (2 vols.)

Met de uitgave 'Nationaal Kiezersonderzoek 1972-1973' is het materiaal, dat verzameld werd in de twee onderzoeksgolven die in november 1972 en mei 1973 uitgingen van het Nijmeegse Instituut voor Politicologie, in een handzame vorm toegankelijk geworden voor iedere belangstellende.

In de reeks kiezersonderzoeken, die sinds 1967 door Nederlandse politicologen zijn geëntameerd, neemt het onderzoek 1972-'73 een bijzondere plaats in. Dit niet zozeer vanwege het groeiende aantal politicologen uit universitaire kring, dat aan het onderzoek heeft meegewerkt — alle politicologische instituten in Nederland zijn in ruime mate vertegenwoordigd — maar vooral door de productiviteit waarvan de samenstellers hebben blijkgegeven: binnen een tijdsbestek van anderhalf jaar werden drie publicaties opgeleverd, waarvan er twee bedoeld waren voor een zo ruim mogelijk lezerspubliek ('De Nederlandse kiezer '72' en 'De Nederlandse kiezer '73', beide uitgegeven bij Samsom, Alphen aan den Rijn) en waarvan de derde is bedoeld als een 'bronnenuitgave' ten behoeve van verdere analyse en research. Als zodanig zal het een zeer nuttige functie kunnen vervullen, want hoewel alle onderzoeksmateriaal van het Nederlands kiezersonderzoek vanaf 1967 in principe voor een ieder beschikbaar heeft gelegen, bleek toch in de praktijk, dat buiten de kring van de samenstellers slechts weinigen het feitelijk gebruikten voor verdere bewerking en uitwerking. Met de thans voorliggende publicatie is het probleem van de toegankelijkheid praktisch gesproken uit de wereld.

De onderzoeksgegevens worden in codeboekvorm gepresenteerd op een zodanig gesystematiseerde en geclassificeerde manier, dat het materiaal zowel per variabele als per respondent kan worden gerangschikt (middels resp. de SPSS- en de 'card image' — systematiek). Van ruim 750 variabelen worden de enquête-resultaten (vragen, coderingen en antwoordfrequenties) gegeven uit de eerste en de tweede enquêtegolf, terwijl bovendien voor een tiental variabelen ook een 'panel dataset' is geconstrueerd door de gegevens uit het nationaal kiezersonderzoek 1971 te koppelen aan de gegevens van een panelgroep van ondervraagden in 1972-'73.

Niet genoeg kan worden gewezen op de veelheid en verscheidenheid van het materiaal. Het gaat hier niet om een onderzoek, waarin de verkiezingen centraal staan (d.w.z. het stemgedrag en de verklaring daarvan) — veeleer is de opzet geweest, een zeer breed scala van politieke gedragingen en opvattingen te peilen op een daartoe bij uitstek geschikt moment nl. rond de Tweede Kamerverkiezingen. Aldus werden gegevens verkregen niet alleen over de politieke voorkeur van de respondenten, maar ook bv. over kijk-, luister- en leesgedrag, niveau van politieke geïnformeertheid, oordeel over locale/nationale/internationale problemen, politiek zelfvertrouwen en beoordeling van regering/partijen/politici.

Kortom, een bron waaruit door zeer velen rijkelijk kan worden geput — een belangrijke stimulans voor het onderzoek naar politieke verschijnselen in Nederland.

B. J. S. Hoetjes

Robert L. Morlan, **Gemeentepolitiek in debat, opvattingen van burgers en bestuurders**, Alphen aan den Rijn (Samsom) 1974, -128 blz., f 12,95

Morlan was in het studiejaar 1972-1973 gasthoogleraar politicologie in Leiden. In dat jaar werkte hij mee aan een onderzoek naar politiek gedrag en participatie in Nederland. Het boek dat hier wordt besproken is het verslag van een deel der onderzoeksresultaten.

Het materiaal, dat Morlan presenteert, is enquêtemateriaal. In 1971 zijn meer dan 2.000 inwoners van 79 gemeenten geïnterviewd. Vervolgens vonden vraaggesprekken plaats met de burgemeester, twee wethouders en twee raadsleden uit dezelfde gemeenten. Deze onderzoeksopzet geeft Morlan de gelegenheid de opvattingen van bestuurders en bevolking met elkaar te confronteren. Die methode is aantrekkelijk, zij het in Nederlands onderzoek niet uniek. Zij is bijvoorbeeld eerder toegepast in het Veldhoven-onderzoek.

De vragen over het lokale bestuur die aan de ondervraagden werden voorgelegd betroffen: benoeming of verkiezing van de burgemeester; programcollege of : f-spiegelingscollege; de relatie tussen kiezer, vertegenwoordiger, fractie en partij; de conflicten tussen raad en bevolking; het harmonieuze dan wel conflictueuze karakter van de verhoudingen binnen het gemeentebestuur; de relaties met nabuurgemeenten, provincie en rijk; en samenvoeging van gemeenten. Merendeels zijn dit onderwerpen met een zekere actualiteit, terwijl de spreiding van onderwerpen zodanig is dat uit de antwoorden een aardige indruk kan worden verkregen over een aantal facetten van de gemeentelijke bestuursorganisatie.

'Aardig' is ook de kwalificatie die ik aan de studie als geheel zou willen toekennen. Morlans onderzoek levert een aantal gegevens op die daarvoor nog niet beschikbaar waren. Dat is een reden om hem dankbaar te zijn voor zijn spanningen. Zijn studie kent naar mijn mening echter een aantal tekortkomingen.

In de eerste plaats ontbreekt een duidelijke probleemstelling. In het boekje worden de antwoorden gegeven die burgers en bestuurders (en in sommige gevallen alleen bestuurders) op een aantal vragen gaven. Waarom juist deze vragen worden gesteld en geen andere wordt niet uiteengezet, evenmin als de relatie tussen de verschillende gestelde vragen. Door bepaalde vragen wel en andere niet te stellen kan gemakkelijk een verkeerd beeld van het object worden verkregen. Naar mijn mening geeft Morlan's studie inderdaad een te rooskleurig beeld van het lokale bestuur, wat ten dele een gevolg is van de gestelde vragen.

In de tweede plaats ontbreken de vragenlijsten die bij de gesprekken met de respondenten zijn gebruikt. Een mogelijk argument voor deze omissie zou kunnen zijn dat het hier gaat om een boekje voor een zo breed mogelijk publiek, waaraan dit soort min of meer 'technische' eisen niet mogen worden gesteld. Dat argument lijkt mij niet steekhoudend omdat in een appendix door Galen A. Irwin wel een beschrijving van de steekproeftrekking wordt gegeven. Met andere woorden: van tweeën één, of een populair betoog onder weglating van zoveel mogelijk technische details of een strikt onderzoeksverslag en dan lijkt het weer-geven van de volledige vragenlijsten toch geen overdreven eis.

In de derde plaats heeft Morlan zijn materiaal onvoldoende diepgaand onder-